skall beaktas, blir änkan fri från skyldighet att erlägga folkpensions- och sjukförsäkringsavgifter. Om det åter antages, att en änka i samma förhållanden har ett hemmavarande barn under 18 år, utgör hennes ortsavdrag 4.500 kronor. Då hennes taxerade inkomst icke uppgår till ortsavdragets belopp, kan hon ej medgivas extra avdrag. Folkpensionsavgift kommer att påföras henne, enär den taxerade inkomsten är 3.130 kronor. Resultatet synes obilligt och torde knappast vara förenligt med innebörden av statsrådet Nilssons svar. Det föreligger ej någon möjlighet att medgiva extra avdrag, då ortsavdraget uppgår till eller överstiger den taxerade inkomsten. I de mest ömmande fallen synas taxeringsnämnderna således ej kunna medgiva befrielse från eller nedsättning av folkpensions- och sjukförsäkringsavgifterna. En ändring härutinnan framstår därför såsom önskvärd.

Erik Jonsson.

Anm.: Nu gällande regler får betraktas som ett provisorium och man får hoppas att de av författaren påpekade bristerna kommer att undanröjas.

Red.

II.

Något om s. k. enmansmål hos prövningsnämnd

I 87 § andra stycket taxeringsförordningen stadgas, att beslut i mål eller ärende, som icke innefattar avgörande av målet eller ärendet, så ock beslut över besvär, som allenast avser rättelse av felräkning, misskrivning eller annat uppenbart förbiseende eller som biträtts av motpart, må på prövningsnämndens vägnar fattas av ordföranden ensam.

Denna bestämmelse tillkom som bekant år 1956. Motivet för stadgandet var, att man ansåg det angeläget att prövningsnämnderna — i och med att dessa erhöllo en domstolsmässig karaktär — icke skulle behöva sysselsätta sig med andra frågor än sådana, som verkligen voro tvistiga. Om målen hos prövningsnämnderna uppblandades med ett stort antal mål av tämligen självklart slag, försvårade detta överskådligheten och kunde, åtminstone för den icke initierade, ge intryck av att någon noggrannare handläggning på grund av materialets omfattning icke vore möjlig i denna instans (SOU 1955:51, s. 155).

Av paragrafen framgår till en början, att ordföranden ensam äger meddela beslut under rättegången. Härmed avses avgöranden av processuell eller expeditionell natur, såsom infordrande av yttranden eller annan utredning. Även enligt 1928 års taxeringsförordning hade ordföranden befogenhet att ensam meddela beslut av denna art. Denna del av stadgandet innebär därför ingen nyhet i 1956 års taxeringsförordning.

Vad angår slutliga avgöranden gäller till en början den begränsningen, att fråga skall vara om besvärsmål. Alla ärenden måste således hänskjutas till avgörande av prövningsnämnden in pleno. Detta innebär, att ett stort antal frågor av "självklart slag" — t. ex. om dödsbobefrielse, avdrag för nedsatt skatteförmåga, ackumulerad inkomst — måste överlämnas till prövningsnämnden. Motivet för denna åtskillnad är svår att finna.

De besvärsmål, vilka kunna handläggas såsom enmansmål, äro av två slag,

Open access från www.skattenytt.se, 2026-02-19 22:52:42

nämligen dels mål, som avse rättelser av uppenbara förbiseenden, och dels mål, i vilka parts yrkande biträtts av motparten.

Beträffande mål av den förstnämnda arten kräves sålunda icke, att yrkandet biträtts av motparten. Dylika besvär, anförda av taxeringsintendent — dessa äro mycket talrika — behöva enligt 77 § andra stycket icke kommuniceras med den skattskyldige. I praktiken ställer det sig emellertid ofta för prövningsnämndsassessorn — denne avgör om kommunikation skall ske eller ej — svårt på grund av mängden av mål att avgöra, huruvida viss rättelse, som yrkas, kan betecknas som rättelse av ett uppenbart förbiseende. Följden blir, att denne för säkerhets skull beslutar om kommunikation i åtskilliga mål, i vilka detta måhända icke är erforderligt. Naturligtvis gäller detta särskilt, när fråga är om rättelse till den skattskyldiges nackdel. Inkommer den skattskyldige med erinringar i ett dylikt mål, därvid han biträder intendentens yrkande, är det givetvis klart, att målet kan handläggas som enmansmål. Om den skattskyldige däremot underlåter att inkomma med erinringar, kan man ej sällan vara tveksam, huruvida målet skall bli ett enmansmål. Författarna till Taxeringshandbok (2 uppl. s. 241) anse, att underlåtenheten icke behöver hindra målets handläggning som enmansmål. Samma författare anse, att detsamma bör gälla, därest den skattskyldige inkommer med en "helt ohållbar förklaring". Att i praktiken avgöra när en invändning är av denna karaktär ter sig ofta mycket svårt. Man måste hålla i minnet, att det i taxeringsprocessen är fråga om taxeringen såsom sådan och icke om viss del av densamma. Härav följer, att en invändning, som vid första påseendet ter sig som ohållbar, kanske är en fullt befogad kvittningsinvändning. På grund härav är det nödvändigt, att man är försiktig både när det gäller att underlåta kommunikation och när fråga är, om visst mål skall avgöras såsom enmansmål. I detta sammanhang kan man för övrigt påpeka, att intendenten undantagslöst skall avgiva yttrande över besvär, som anförts av skattskyldiga, även när fråga är om rättelse av uppenbart förbiseende. Man kan då anse det rimligt, att den skattskyldige i motsvarande situation får tillfälle att yttra sig, åtminstone när fråga är om rättelse till hans nackdel.

Den andra gruppen avser, såsom tidigare sagts, mål, i vilka ena partens besvär biträtts av motparten. I dessa mål föreligger — säga författarna till Taxeringshandbok — icke någon tvist i egentlig mening. Uttalandet är något dunkelt; hava besvären biträtts, äro parterna ense, och varför då tala om "tvist i egentlig mening"? Uttalandet kan vidare lätt föranleda till slutsatsen, att prövningsnämnden är bunden av parternas enighet. Så är icke fallet; departementschefen underströk i 1956 års proposition (nr 150, s. 250), att någon egentlig dispositionsrätt för parterna icke föreligger i taxeringsmål. Även om den skattskyldige och intendenten äro ense om ändring i taxeringsnämndens beslut, skall nämnden pröva om ändringen är befogad, Detta uttalande, som givetvis gäller även för enmansmålen, medför att landskamreraren vid avgörandet av dessa mål icke utan egen prövning kan godtaga den ändring, som parterna föreslagit. Finner sig landskamreraren icke kunna biträda parternas ståndpunkt, har han att över-

Open access från www.skattenytt.se, 2026-02-19 22:52:42

lämna målet för avgörande av prövningsnämnden (a. a., s. 255).

För att ett mål skall få avgöras som enmansmål kräves enligt författningstexten, att besvären biträtts av motparten. Uttrycket besvär i detta sammanhang torde icke vara korrekt; lagstiftaren menar uppenbarligen parts talan. Härmed avses dels yrkandet — det torde krävas, att detta är siffermässigt preciserat — och dels viss angiven grund för samma yrkande. Endast om motparten biträtt den andre partens talan — innebärande att han godkänner såväl det angivna yrkandet och den åberopade grunden för detsamma — kan man säga, att han biträtt parts talan. Härav följer, att om en skattskyldig yrkar t. ex. att erhålla avdrag för representationskostnader med 1000 kronor, målet icke kan handläggas som enmansmål, därest intendenten visserligen tillstyrker nedsättning av taxeringarna med 1000 kronor men på annan grund än den skattskyldige yrkat.

Man kan fråga sig, vad det innebär, att ena parten "biträtt" den andra partens besvärstalan. När det gäller besvär av skattskyldig, torde det vara tillräckligt, att intendenten tillstyrker bifall till besvären; ofta skriver denne då icke något särskilt yttrande utan han nöjer sig med att å aktomslaget anteckna "Ti bif." eller något dylikt. Är det däremot fråga om intendentsbesvär, kan man ofta hysa tveksamhet, om den skattskyldige kan sägas hava biträtt besvären. Om den skattskyldige icke svarar inom förelagd tid, kan man icke gärna påstå, att hans underlåtenhet innebär, att han biträtt intendentens besvär. Ej heller torde det vara tillräckligt, att den skattskyldige vid telefonsamtal med intendenten eller med någon å prövningsnämndens kansli förklarar, att han godkänner taxeringsförslaget. Någon form av skriftligt besked torde böra krävas.

När det sedan gäller att avgöra, huruvida ett skriftligt medddelande från den skattskyldige innebär, att han biträtt intendentens talan, måste stor försiktighet iakttagas. Ej sällan uttrycka sig de skattskyldiga oklart i detta hänseende. Uppgiver en skattskyldig, att han godkänner intendentens talan under förutsättning, att intendentens ståndpunkt står i överensstämmelse med lag eller under förutsättning att den skattskyldiges grannar taxerats på samma sätt, kan man icke påstå, att den skattskyldige biträtt intendentens talan.

På vissa håll lärer förekomma, att man i samband med kommunikation av intendentens besvärsskrift söker få ett formellt godkännande från den skattskyldige för att målet skall kunna handläggas såsom enmansmål. Detta förfarande torde användas även vid kommunikation av intendentens yttrande över skattskyldigas besvär. Olika metoder torde därvid komma till användning. Den vanligaste torde vara, att man å den resolution, som skickas tillsammans med intendentens besvär eller yttrande, skriver, att det är önskvärt, att den skattskyldige, om han icke har något att erinra mot att taxering sker i enlighet med intendentens ståndpunkt, skriftligen lämnar besked härom, t. ex. å baksidan av resolutionen.

Det är uppenbart, att ett dylikt förfaringssätt kan leda till att antalet enmansmål blir betydligt större än det eljest skulle ha blivit. Ur arbetssynpunkt innebär förfarandet därför onekligen en rationaliseringsåtgärd. Man kan dock med fog fråga sig, om metoden — som

Open access från www.skattenytt.se, 2026-02-19 22:52:42

på sätt och vis liknar förfarandet vid strafföreläggande — bör komma till användning i skattemål. Ofta ter sig beskattningsreglerna för allmänheten såsom mycket invecklade, och en anmodan — huru hövligt utformad densamma än må vara — till den skattskyldige att godkänna en viss av det allmännas representant uttalad ståndpunkt, kan lätt leda till att den skattskyldige — utan att förstå sakförhållandet — anser sig nödsakad att ge upp striden. Enligt min mening bör förfarandet därför icke komma till användning.

Jan Sundin.

III.

Något om taxeringsnämndens längdföring

Enligt 1928 års taxeringsförordning ålåg det taxeringsnämndens ordförande att själv utföra praktiskt taget alla med taxeringsarbetet förenade uppgifter. Sålunda hade ordföranden att själv ombesörja bland annat allt tidsödande sorteringsarbete. Vidare skulle han själv eller med hjälp av något biträde verkställa längdföringen.

Ett av syftena med 1956 års taxeringsreform var att åstadkomma en ordning så, att ordföranden skulle kunna ägna så mycket tid som möjligt till egentligt taxeringsarbete. Med hänsyn härtill befriades han från dessa praktiska åligganden. Numera skall såväl sorternig av deklarationer och andra uppgifter som längdföring regelmässigt utföras av de lokala skattemyndigheterna; i vissa fall kan dock längdföringen ombesörjas av länsstyrelsen. Detta framgår av 16 § taxeringsförordningen.

Före 1956 års taxeringesreform var längdföringen uppenbarligen en del av taxeringsarbetet. Det är tydligt, att ordföranden då var ansvarig för felaktigheter, som kunde uppstå vid detta arbete. Huruvida han ensam blev ansvarig eller om han delade ansvaret med ledamöterna i taxeringsnämnden är väl icke klart. I princip anses ledamöter av taxeringsnämnd icke hava ämbetsansvar, se § 113 i regeringsformen och 25 kap. 11 § strafflagen. Emellertid skulle alla ledamöterna tillsammans med ordföranden enligt 1928 års taxeringsförordning underskriva taxeringslängderna. Rimligen — kan man kanske tycka — borde någon form av ansvar följa av namnunderskrifterna.

Huru är förhållandena i dessa avseenden enligt 1956 års taxeringsförordning? Man kan till en början hänvisa till 38 § taxeringskungörelsen, däri stadgas, att lokal skattemyndighet har att med ledning av vad som antecknats å deklarationer och övriga till myndigheten jämlikt 29 § överlämnade handlingar ombesörja längdföringen för taxeringsnämnderna inom myndighetens verksamhetsområde. Stadgandet kan kanske tolkas så, att även ansvaret för längdföringen lagts å den lokala skattemyndigheten. En motsatt uppfattning kan å andra sidan utläsas av 16 § taxeringsförordningen; enligt denna paragraf åligger det lokal skattemyndighet att, bland annat, verkställa längdföring för taxeringsnämnd. Ordalagen synes tyda på att längdföringsarbetet skall för taxeringsnämndens räkning utföras av lokal skattemyndighet. Tolkar man bestämmelserna på detta sätt, följer härav, att längdföringen fortfarande är att anse som en del av taxeringsarbetet, låt vara,

Open access från www.skattenytt.se, 2026-02-19 22:52:42